

Ola Lönnqvist

Söderköping under heliga Birgittas århundrade

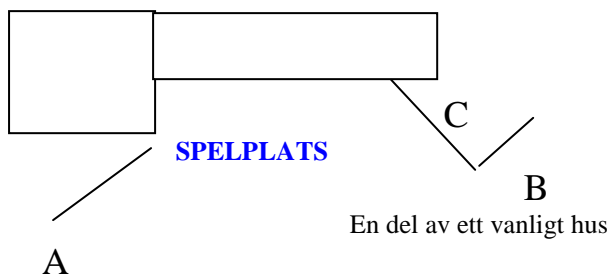
Söderköping september 2002

Bearbetning februari 2003

Korrigerig april 2003

Scenen:

S:t Laurentii kyrka, sidan mot klockstapeln

En vägg/ett hus

Läktare i vinkel med passage emellan.

Entréer:

A – från muséet

B – från spången, eller runt kyrkan

C – genom dörr i huset

D – mellan publiken

Scener

Scen Nr	År	Rubrik
1	1302	Livet i staden
2	1302	Kröning
3	1305	Eldsvåda
4	1306	Håtunaleken
5	1306	Avrättning
6	-----	Mellanspel
7	1314	Trohetsed
8	1317	Nyköpings gästabud
9	1318	Stegeborg faller
10	1325	Kyrkobyggnation
11	1326	Helvig avlider
12	1330-talet	Handel
13	1335	Trälldomen avskaffas
14	1344	Munkar möts
15	1340-talet	Sjukvården
16	1350	Digerdöden
17	1355	Rådet sammanträder
18	1352-67	Stadslagen
19	1359	Efter herremötet
20	1363	Albrekt anfaller
21	1364 ca	Handel
22	1374	Birgittas liktåg
23	1380/81	Bo Jonsson Grip
24	1389	Margareta blir regent
25	1394	Stockholmarna anfaller
26	1397	Kalmarunionen
27	1400	Framtiden

Beräknad speltid 1,5 timmar

SCEN 1 - 1302

Livet i staden i början av seklet.

Ett antal människor är sysselsatta med allehanda ting.

När publiken anländer så dyker dessa människor upp undan för undan, från alla håll.

Ett par barn springer runt och rullar tunnband, en kvinna kommer bärande på en tvättkorg, två män står och pratar gestikulerande, en köpman står vid sitt salustånd och gör affärer (tyg), en man kommer körande med en kärra med tunnor och lastar av.

Dialogen sker under tystnad men med gester tills man kan anta att all publik anlämt.

Tiggaren sitter eller står vid entré D.

I utkanten av scenen står historikern med en bok i sin hand, till synes flitigt antecknande.

I scenens vänstra del står två borgare, man och hustru, samtalande:

Borgarhustrun Greta (Britt-Ingrid): Har du hört, kungen ska komma hit!

Borgaren Jöns (Mikael): Ja, jag hörde det, och han lär redan vara helt nära stadens norra tull.
Kung Birger, Magnus son, sonson till Birger, han jarlen.

Greta: Ja, och han har hela sitt stora följe med sig.
Vet du varför de skall hit?

Jöns: Nej, inte helt säkert, men något hörde jag ryktas om från rådet. Jag tror de sa det skall bli en ceremoni i kyrkan. Vi får höra med Hans krämare, han brukar veta besked.

Greta: Ja låt oss gå till honom.

De avlägsnar sig mot handelsboden, stannar till ett tag på vägen dit.

Barnen med rullbanden springer runt de båda, som glatt hytter åt dem med näven.

Jöns: Akta er ungar när jag får tag på er.

Barnen (Ellionor och William): *Skrattar.*

Vid krämareboden

Hans krämare (Lars): Jo, men det är den allra yppersta kvaliteten, jag har själv ombesörjt att klädet kommit hit till staden.

Lisa, en borgarkvinna (Elsie): Jo, jag tror dig helt säkert Hans, men priset Hans, priset Hans, det ligger allt för högt för en enkel husfru som jag.

Hans: Men tänk vad det klär dig, du kommer att bli en ännu mer strålande och elegant kvinna, ja du blir den yppersta av alla i staden.

Lisa: Nej Hans, så du säger, men det är frestande. Du Hans, kan du inte tänka dig något lägre pris?

Hans: Vi kan väl säga så, priset står fast, men du får den här tråden och den här fina duken på köpet. Vad säger du då?

Lisa: Låt mig fundera. *Hon funderar inte länge.*

Lisa: Ja Hans, vi säger väl så. Kan du skriva upp det hela så får du pengar i nästkommande vecka.

Hans: Det blir bra, du brukar ju alltid sköta dina affärer på det allra bästa sätt.

Lisa går sin väg via entré A

Samtidigt en bit bort.

Maria (Carola): Titta på henne, nu är hon framme hos Hans och skall göra sig till igen.

Johanna (Jenny): Ja, och säkert köpa kläde och sedan springa omkring i hela staden och skrådera om det.

Maria: Just, låt oss gå lite närmare och lyssna.

Något närmare med spetsade öron och stora ögon

Johanna: Inte funderar hon så länge inte.

Maria: Ja och gott om pengar har hon också. Inte är det som vi att hon måste tänka på brödfödan först inte.

Johanna: Vad tror du hennes man säger då, inte blir väl han glad?

Maria: Nej, jag har hört att han är rätt så tvär mot henne.

De blir stående kvar och ser sig om och pratar tyst vidare.

Tiggaren kommer haltande från entré D och passerar helt nära publiken och vänder sig i sitt tiggande till dem och borgarna.

Tiggaren (Karl): Hjälp en fattig stackare! Hjälp en armer människa! *Replikerna upprepas.*

Barnen springer runt tiggaren och stöter till honom.

Tiggaren: Lymla ungar, se er för, ser ni inte att jag har svårt att gå!

Barnen: *Skrattar.*

De båda borgarna, man och hustru, har kommit fram till krämareståndet.

Hans: Ser man på, så ni är ute på promenad!

Jöns: God dag, god dag, Hans. Jo, då vi är ute en stund.

Greta: God dag, god dag Hans. Jo, så är det. Hur går det med affärerna?

Hans. Jo då, vissa dagar går det bättre och andra går det sämre.

Mannen med kärran, Olof, kommer från entré D.

Jöns: Jag såg att du fick en skeppslast varor härom dagen, var det från Danzig?

Hans: Jo, det är rätt. Det var lite av varje denna gången, bland annat en hel del tygvaror, varav det allra mesta skall vidare till Linköping.

Greta: Jo du Hans, vi undrade om en sak.

Hans: Ja, vad kan jag hjälpa till med?

Jöns: Jo, har du hört något om att kungen skall komma hit till Söderköping?

Greta: Ja, så vida vi hört så kan det ske vilken dag som helst.

Hans: Jo det är så rätt. Både han och hans hustru drottning Märta kommer. De skall krönas i stadens kyrka. Vi talade om det på förra rådsmötet. Vad jag hört så är de redan på väg hit.

Greta: Ja det var väl det vi trodde. Vi får väl se om vi får syn på dem. Bäst vi skyndar oss till tullen, de kanske redan är där.

Jöns: Låt oss ila vidare.

De går ut via entré B.

Två unga pojkar har under tiden smugit fram bakom planket, utefter kyrkoväggen och mot krämareboden, där de lyckats stjäla ett lerkrus som står framme på marken. Sedan smyger de samma väg tillbaka igen. Väl borta vid planket.

Gösta (John): Det gick ju bra, det var det jag sa att han inte skulle märka något.

Jon (Carl): Ja, men det var otäckt, jag var rädd hela tiden.

Gösta: Men det var ju ingen som såg oss.

Jon: Är du riktigt säker på det?

Gösta: Ja, helt säker.

Johanna: *Som gått fram mot pojkarna tillsammans med Maria*
Nej nu mina gossar, nu är ni fast

Hon tar den ene i örat och Maria den andre i håret.

Maria: Så ja, vad har jag sagt till er, ni får inte stjäla, aldrig stjäla, nu går vi tillbaka till Hans med kruset.

De går med raska steg och återlämnar kruset och försvinner sedan.

Under tiden som de samtalat har en man med en kärra kommit in på scenen. När han ställer den ifrån sig ramlar en del tunnor och säckar av.

Olof (Carl-Gustav): Uj, uj, nej inte nu igen. Hör ni ungar kom och hjälp till här!

Barn 1: Ja, kom det är klart vi hjälper till.

Barn 2: Ja, kom.

Barnen springer fram till mannen och låtsas hjälpa till, i stället lyckas de tippa av ännu fler säckar och tunnor.

Olof: Nej, hör ni ungar, vad tar ni er till. Försvinn härifrån.

Mannen hytter åt dem och jagar dem en bit. Barnen försvinner via entré A och mannen återgår till sin kärra och lastar på sina varor. Kvinnan med tvättkorgen (Eva-Britt) som redan tidigare anlänt och stått lite vid sidan av kommer nu fram och lastar på sin korg. De drar tillsammans.

Går sedan ut via entré A.

SCEN 2 - 1302

Kröningen av kung Birger och drottning Märta i S:t Laurentii kyrka 1302. Tecken på dåliga relationer mellan Birger och hans bröder Erik och Valdemar.

In på scenen träder ett följe människor, entré B.

Först två väpnare, därefter kung Birger hållande i sin drottning Märta, därefter ärkebiskopen, Valdemar med hustru Kristina Torkliesdotter, Erki med änkedrottningen Helvig, Torgils Knutsson med Hovdam, den heliga Birgittas far Birger Persson med Hovdam

Folket i staden. De gör entré från det håll de gick ut, men samlas nära entré A, radar upp sig längst promenadvägen. De böjer sig djupt bugande. Tisslar och tasslar.

Följet stannar till i grupper, men avviker undan för undan.

Kung Birger (Daniel): Så min kära hustru Märta, nu är du verkligen vår drottning, vår krönta drottning.

Märta (Ragnhild): Ja du min man, det känns bra. Och du är nu verkligen hela landets konung, Svecias krönte konung.

Ärkebiskopen (Dieter): Min konung, det har varit en ära för mig som den heliga stolens representant i Svea rike att få kröna er min konung och er kära hustru.

På detta sätt visar ni, och vi, den stora samhörigheten mellan den jordiska konungsliga makten och den himmelske härskaren. Ni min konung är nu mer än förr i förbund med den heliga kyrkan.

Birger: Tack, min vän och broder. Vi skall för all evighet vara förbundna med varandra och tillsammans skall vi leda detta land och dess innevånare mot gemenskap och ett gott liv.

De fortsätter tyst sitt samtal.

På annan plats står bröderna Erik och Valdemar tätt tillsammans

Erik (Mattias): Jaha du Valdemar, nu är vår broder Krönt också. Jo det skall han väl vara, han är ju kungen. Men ser du vad han sträcker på sig!

Valdemar (Robert): Ja, inte uppträder han som en bror inte, då borde han vara mer mån om oss också.

Nej du Erik, jag undrar hur det här skall bli i framtiden.

Erik: Sköt du ditt så sköter jag mitt och så får han sköta sitt, men vi måste hålla ihop du och jag, storebror är han men han får inte bli störst för den skull.

Valdemar: Vi får vara försiktiga käre broder och se tiden an, tids nog, tids nog min broder så kanske det blir vår tur.

Erik: Ja, låt så ske, men låt det inte gå för lång tid. Nu lever vi med i spelet, kom så lyckönskar vi vår broder Birger och hans hustru Märta.

Valdemar: Låt så ske.

De närmar sig kungaparet.

Birger: Ser man på, mina kära bröder. Detta är en stor dag i vårt rike, en dag av gemenskap och sammanhållning, en dag där vi för den stolta traditionen vidare, den från vår farfader Birger, jarlen, och vår fader Magnus, Birger jarlens son.

Erik: Käre broder, och vår konung,. Vi, dina båda kära bröder, lyckönskar er båda. Vi gläder oss för er skull och för landets skull. Vi ser framtiden an med tillförsikt och glädje, men också med förväntan om delaktighet i landets välfärd och framtid.

Valdemar: Även jag, min broder, vill lyckönska er och er hustru, inte enbart till kröningen, utan även till valet av kröningsstad och kröningskyrka.

Jag förstår att ni valde den stad där vår moder Helvig för drygt tjugo år sedan kröntes till landets drottning, som den första krönte av kvinnor.

Jag förstår också att ni valt en stad med så utmärkta möjligheter för resande och för boende och slutligen att ni valt landets största och vackraste kyrka, nu när domen i Uppsala och den i Linköping inte kan användas för ändamålet.

Vi gläder oss med er och hoppas på en framtid i gemenskap.

Märta: Tack för era välgångsönskningar. Vi ser fram emot fortsatt god vänskap för vårt bästa, för ert bästa och för vårt lands bästa. Jag hyser dessutom förhoppningar om att mitt nya hemland för all tid skall leva i vänskap med mitt kära Danmark och med

Norge.

Folket drar sig undan åt olika håll och ej alla samtidigt.

Birger: Ja, det instämmer jag verkligen i. Nu min vän
Torkils Knutsson, vilka är de närmaste
planerna?

Torkils (Tomas) (*som stått i bakgrunden träder fram*):
Nu närmast stundar fest, jag vet att
Svantepolk Knutsson här på Bossgård har
dukat till en festmåltid. Då och därefter
får vi tillsammans tala om rikets välfärd.
Förresten så dröjer det inte längre förrän
det även blir fest för min del, bröllop.
Man har redan i Östra Stenby börjat sy
och brodera brudpälsen.

Lite vid sidan av

Helvig (Britt-Inger): Nu min kära Kristina, nu är
du gift och lycklig.

Kristina (Jennifer): Ja, min drottning, så är det.

Hovdam 1 (Britt-Louise): Det äkta ståndet och
med en sådan stilig och välboren man, du är
en lycklig kvinna.

Hovdam 2 (Astrid): Må lyckan stå dig och din
man bi och må ni snart välsignas med såväl
gossar som flickor.

Kristina. Tack, min vänner.

Helvig: Ja, må ni få så ståtliga och ärbara barn
som jag och min make Magnus, salig i
åminnelse, begåvades med.

Torkils: Som min konung vet så deltar i dag i
kröningsfesten många av rikets yppersta
män, förutom Svantepolk Knutsson har vi
där borta lagmannen Birger Persson, för
att nämna en av dem, och han vill gärna
växla några ord med er redan nu.

Kungen nickar till ja.

Torkils: (*ropar*) Herr Birger, herr Birger, välkommen till
er konung.

Birger Persson (Ola): Min konung. Först vill jag
lyckönska er och hela landet till eder
kröning, en välsignelse för oss alla som
kommer att leda till en hel del gott, även
om det finns de i landet som kanske inte
ser det så.
Jag har enbart en liten önskan, en
personlig önskan. Som ni märkt, min
konung, så kunde inte min kära hustru
delta i dagens högtid då hon är i välsignat

tillstånd. Jag och hon skulle mycket uppskatta om ni i era böner till den rätte Herren har hennes tillstånd i tankarna.

Birger, kungen: Tack min gode lagman, jag tackar er för de goda tankarna och också varningen. Som tack skall jag genast i kväll ha er kära hustru och hennes tillstånd i mina tankar och i min bön.

Nu är det dags för fest, eller hur herr Svantepolk?

Vart har han tagit vägen? Han har nog gått i förväg och dukat upp festmåltiden i Bossgård. Kom så följs vi åt, den här vägen.

Och du min kära nygifta fränka Kristina Torkilsdotter, kom med här och följ närmast efter oss, festmåltiden är även för dig och din make, min broder Valdemar.

Kristina: Gärna min konung, det är en stor ära för mig. Valdemar var är du, kom här och ledsaga mig.

De tågar ut, entré A, i blandad grupp, med kungen i täten.

SCEN 3 - 1305

En mindre eldsvåda, flera drabbade den gamla trästaden, bl a en större 1305.

Flera personer kommer rusande, genom publiken, från alla håll, några av dem har ämbar, hinkar, i handen, man skriker och tycks hysteriska. Någon bär viktiga ägodelar med sig.

Scenen förutsätter spontanitet kombinerad med viss struktur. Ytterligare spontana repliker kan tillföras.

Del 1 av scenen:

Mikael (*kommer springande*): Elden är lös, elden är lös!

Carola (*irrar runt efter hjälp*): Peder Krämares hus brinner, hjälp, vatten!

Britt Ingrid (*kommer springande förblir hysterisk och gråtande*): Oh, hjälp, oh, hjälp, hela mitt hus brinner!

Mikael: Skynda på, vi måste bilda kedja! Skynda på!

Carl Gustav (*går lugnt, sätter sig ned och gråter*): Hjälp oss, hjälp oss vad ska vi ta oss till!

Miaket (*springer fram*): Vi behöver fler hinkar, hjälp till här!

Carola: Men hjälp oss då, alla måste hjälpa till!

Britt Ingrid: Oh jag är så rädd, så rädd, hjälp mig, vad skall jag ta mig till?

Del 2 av scenen:

Eva-Britt (*kommer springande och irrar runt letande*)
Mein Liebchen, var är du? Min Gretchen,
var är du? Har någon sett min dotter
Greta?

Carola: Mer vatten! Mer vatten! Mer vatten!

Carl Gustav (*sitter ned och gråter*): Hjälp oss, hjälp oss, vad ska vi ta oss till!

Mikael: Ja men, skynda på, kedja, kedja!! Rädda Rådhuset, vi måste springa och begjuta rådhuset med vatten, så att det inte fattar eld!

Carl Gustav (*reser sig och börjar leta*): Var är Greta, jag har inte heller sett Greta.

Carola: Mer vatten! Mer vatten! Mer vatten!

Britt Ingrid: Oh, hjälp, oh, hjälp, mitt hus!

Carola: Så tag då den här hinken.

Katarina (*kommer springande, letar, stannar till*):
Min lilla katt, var är min katt?

Miaket: Rädda Rådhuset, spring till rådhuset med vatten, så att det inte fattar eld!

Carola: Vatten, mer vatten, ner till ån efter vatten!

Jenny (*kommer springande*): Mor, mor, här är jag.

Del 3 av scenen:

Historikern reser sig och ställer en fråga:

Historikern (Ola): Vad har hänt?

Eva-Britt: En liten glöd från smedjans skorsten föll ned på krämaretaket så att det fattade eld. Och nu är hela staden hotad. Vi måste skynda oss, hjälp till här!

Del 4 av scenen:

Britt Ingrid: Men hjälp oss då, hjälp oss då!

Eva-Britt: Min Gretchen, var är du? Har någon sett min Greta?

Jenny: Mor, mor, jag är ju här. (*närmar sig sin mamma*)
Mor ska inte vara orolig och ledsen. Det blir säkert bra igen och jag är ju stor så jag klarar allt för både mig och för er.

Katarina: Var är min katt. Jag springer och ber Nils om hjälp, han brukar vara så snäll.

Carl Gustav: Ja, gå du och leta!

Britt Ingrid: Var är Nils, var är Nils?

Eva-Britt: Stackare, vi hittar honom nog skall du se.

Carola: Skynda på, hjälp till här i kedjan! Skynda på!

Britt Ingrid: Nils? Nils! Men hjälp oss då, alla måste hjälpa till!

Del 5 av scenen:

Jenny: Nu slocknar det visst, det ordnar sig, ska mor se. Har man bara den rätta tron och själva är stark så går allt bra.

Mikael: Ja så var det över för den här gången. Det gick ju trots allt bra, tur att vinden avtog.

Carl Gustav: Ja, vi hade tur, det hade vi allt.

Carola: Oh mitt hus, det är förstört, allt är förstört.

Mikael: Ja, värre var det förra året, då brann nästan hela staden ned, nu blev det bara Peder Krämäres hus och smedjan som skattade åt förgängelsen.

Britt Ingrid: Har någon sett min gubbe?

Eva-Britt: Nej, din gubbe ser man väl sällan, han är ju oftast sängliggande, berusad!

Britt Ingrid: Jag tror att han blev kvar inne i huset. Han skulle bara rädda en liten kattrackare som förrirat sig. Jag tror att han blev kvar där inne.

Katarina (*kommer tillbaka*): Jag så honom, jag såg honom.
Ja, det var min lilla katt. Jag bad Nils hjälpa mig, han är alltid så snäll gamle Nils. Han fick ut min katt, men han blev kvar där inne själv, varför skulle han tillbaka in bland lågorna igen?

Britt Ingrid: Min käre Nils, min käre Nils, hur ska det nu gå för mig?

Mikael: Ja, vi har förlorat gamle Nils, han gav sitt liv för en liten kattrackare. Egentligen var det mycket gott i honom, trots allt.

Del 6 av scenen:

Eva-Britt: Vi måste lysa frid över hennes Nils. Var är broder Sebastian, jag såg honom nyss?

Sebastian (Karl) (*kommer fram*): Jag tyckte jag hörde mitt namn nämnas, frid över er alla. Vad med kan jag stå till tjänst?

Eva-Britt: Nils Trygersson har omkommit i branden. Vill broder Sebastian lysa frid över honom?

Sebastian *går avsides och mumlar för sig själv, höjer sitt kors mot skyn, avslutar högt på svenska med:*

Frid över dig Nils Trygersson må ditt minne länge leva bland oss. Amen.

Alla: Amen

De går inte ut som vid tidigare framföranden utan precis när de skall börja gå, vilket de markerar, börjar nästa scen.

SCEN 4 - 1306

Håtunaleken

Två kvinnor springer efter ett par män.

Katarina: Ivar, hör upp Ivar. Kungen är fången.

Jenny: Lars, du måste också höra upp. Kung Birger är fången.

Ivar (Dieter): Vad säger ni, kungen fången?

Lars (Mattias): Berätta, hur gick det till!

Katarina: Det var hans bröder Erik och Valdemar som nesligen svek honom på en fest i Håtuna i Uppland. Nu är han kastad i fängelsehålan i Nyköping.

Jenny: Just det, i sitt eget slott, i sin egen håla.

Lars: Lugn, bara lugn. Det är inte första gången de här bröderna bråkar med varandra, och säkert inte den sista. Ni kan vara förvissade om att det inte dröjer många veckor förrän Birger är tillbaka igen och sams med de andra två.

Ivar: Jo, det tror jag också, men det är inte bra att det håller på så här, det skapar stor oro i hela riket och också i vår stad. Jag hoppas verkligen att den rätte kungen, Birger, när han kommer tillbaka, jag säger inte om utan när, att han verkligen ser till att det blir ordning och reda.

SCEN 5 - 1306

Avrättning av Torkils Knutsson 1306 på grund av att han fick skulden för tvister mellan de tre bröderna.

Mellan publiken dyker fogden från Stegeborgs slott upp och som med stark röst tar till orda. Folket närmar sig, reagerar med uj och oj, men kväver med handen sina yttranden.

Fogden (Ola): Hör upp Söderköpingsbor, hör upp.

Er konung Birger, Magnus son, låter meddela att hans förtrogne, liksom hans bröders förtrogne, marsken herr Torkils Knutsson på det värsta visat sig vara en intrigmakare, en förstörare, ja en skam för hela riket.

Han har inte visat sig värdig att stå konungen nära, inte visat sig värdig att stå konungens bröder nära, ej värdig att tjäna någon, ja inte värdig att tjäna sitt fosterland längre.

Genom den osämja han orsakat vid Årnäs, förr kallat Aranäs, mellan konungen och hans bröder, vilka nu försonats, låter därför Konung Birger meddela att Torkils Knutsson helt nyligen, genom ett kungligt beslut, befriats från detta livet och fått förmånen att gå in i ett annat liv, det himmelska livet.

Avrättningen har ägt rum och den som tycker illa därom tycker även illa om konungen och hans bröder hertigarna.

Konung Birger har talat genom mig hans fogde på Stegeborg.

Han avlägsnar sig och folket sluter sig samman viskande.

SCEN 6 - mellanspel

Stadens tillkomst och betydelse under tidig medeltid.

Historikern reser sig och vänder sig mot publiken.

Historikern (Ola): Livet i det medeltida Söderköping var på många sätt händelserikt. Kontakten med världen i övrigt var inte så ringa som man kan tro.

Redan i slutet av 1000-talet började människor bosätta sig i den del av dalgången här som i dag är Söderköpings stadskärna. Under 1220-talet blev handelsplatsen, köpingen, stad med egen stadslag, med tullar till den omgivande bygden, med borgmästare, eller dennes föregångare, som ledare för stadens råd.

Stor del av befolkning kom att under 1200- och 1300-talen att bestå av inflyttade tyskar och danskar. De och de övriga invånarna byggde upp stadens hamn vid rådhuset så att den kom att under 1300-talet bli en av landets största och mest betydande. Kontakterna och handeln med omvärlden skedde via båttrafik på Slätbaken och Östersjön men även med båtar utefter Storån, Lillån och de sjöar och åar som sträcker sig tvärs genom Östergötland till Vättern. Söderköping kom att bli den västgötska och östgötska kungamaktens hamnstad i öster.

I den staden var det naturligt att då och ytterligare i ett par århundraden att man lät bygga sig bostäder, magasin och kyrkor.

Och i den staden var det naturligt att kungen, hans närmaste och kyrkliga personer samlades för herremöten, biskopsmöten och andra sammankomster.

SCEN 7 - 1314

Håtunaleken 1306, frisläppningen 1308, har passerat och ett visst lugn lägrat sig i landet, trohetseden till Birger 1314.

Tre något påverkade borgare, rådmän, träffas över var sitt stop öl. De serveras öl.

Man 1 (Robert): Birger, jo då, nog är han kung alltid, men bestämmer i Sverige det gör han då inte!

Man 2 (Daniel): Nej, precis, han och hans bröder hertigarna de bara bråkar om allt, och en gång bestämmer det ene och en annan gång den andre.

Man 3 (Tomas): Jo så är det! Men, hör nu mina bröder, ni vet att det talas bland vår vänner rådmännen och bland folket här i staden att vi borde bestämma oss på vilkens sida vi skall stå. Och det är nog inte så lätt.

Man 2: Jo, jag hörde just av stadsfogden att man ville kalla samman hela rådet för att besluta i frågan, ja det talades till och med om att kalla till ett allmänt möte.

Man 1: Allmänt möte, nej se det går då rakt inte jag med på. Kan inte vi här och nu komma överens i den här frågan, tala med de andra på ett möte, det skall då rakt inte behövas. Eller vad säger ni?

Man 3: Jag för min del har funderat en hel del på det hela. Skål för resten! Jo, jag har funderat en hel del och jag tycker nog att det är kung Birger vi skall ställa oss bakom igen.

Man 1: Varför tycker du det?

Ölutsänkarskan (Jennifer): Noch ein Bier, meine Herren?

Man 1: Ja, bitte. Nå varför?

Man 3: Ja det är ganska enkelt, han besitter ju makten på Stegeborg och vi är ju alla, vi tre och många av folket i staden beroende av sjöfarten för vår handel, och Stegeborg får inte vara ett hinder utan måste vara en hjälp för oss.

Man 2: Jo, du har rätt. Om vi inte ställer oss bakom kung Birger hur skall det då gå att skeppa våra varor förbi Stegeborg, nej det går då rakt inte! Det tar vi en klunk på.

Man 1: Men, jag är inte säker på att det är ett beslut som för tid och evighet visar sig vara det bästa, men just nu är det helt säkert det.

Och allmänt möte, nej det skall inte behövas, det är ju ändå så att de andra i

rådet de gör ju som vi vill ändå. Det går så bra att ordna det på det här sättet, vid ett stopp öl, eller hur?

Man 2: Då är vi överens bröder. Ännu en klunk. Kung Birger skall det bli även i fortsättningen.

Man 3: Och ni, om, om frågan om rådsmöte dyker upp så har vi redan skrivelsen färdig, eller hur.

Man 1 och 2: Ja, just det, så får det bli.

SCEN 8 - 1317

Nyköpings gästabud 1317 speglad i kontakter mellan Söderköping och Nyköping och i relationer mellan man och hustru i en köpmansfamilj.

Det som förut var krämarestuga är nu bostad för en borgarfamilj. Krämarestugan har stängts, fönstret är öppet och i dörren står borgarhustrun och ett eller två barn leker utanför.

Mannen kommer hem, från entré D, kånkande på en säck över ryggen.

Kvinnan (Elsie): Äntligen käre Nils är du hemma, äntligen, vad har hindrat dig denna gång.

Nils (Lars): Ja, äntligen är jag hemma hos dig och min kära barn.

Du frågar min hustru vad som sinkat mig.

Ja, som du vet skulle jag till Nyköping för att samtala med Bengt och försöka komma överens med honom om en gemensam last med salt från Danzig.

Kvinnan: Jo, nog minns jag det. Hur gick det?

Nils: Det gick bra, men mer om det senare. Du frågade vad som sinkat mig. Jo så här var det.

Strax efter det att jag kom till Nyköping så befolkades staden av åtskilliga av kungens närmaste, av mycket fint folk skall du veta, och dessutom en hird i mängd. Hirden inkvarterades över allt och dessutom var de mycket noga med att undersöka vem jag var och vilket ärende jag hade till staden.

Kvinnan: Vad var det som stod på?

Barnen kommer ut genom dörren

Barn (Ellionor)1: Är far hemma?

Barn 2 (William): Vad roligt, nu kan vi leka!

Kvinnan: Tyst ett tag så Nils får berätta färdigt!

Nils: Ja, det dröjde inte länge förrän också hertig Erik och hertig Valdemar med följe kom till staden. Där skulle bli stort gästbud på Nyköpingshus.

Självklart så blev jag, och även Bengt, nyfikna och under lång tid av natten befann vi oss helt nära slottet. Vi hörde hur man åt och drack, vi hörde sång och musik. Småningom blev det nattro, men vi hann inte mer än avlägsna oss förrän kungens hird kom från staden till slottet. Vi såg inte vad som hände, men vi fick höra det sedan.

Kvinnan: Berätta, vad hände?

Nils: Kungen hade låtit sina män fångsla hertigarna och kasta dem i fängelsehålan, som tack för de oförrätter de åsamkat honom i Håtuna för drygt 10 år sedan. Och där fick de sitta.

Kvinnan: Men nej, hur gick det med dem?

Nils: Det fick jag aldrig veta, då. Bengt och jag drog oss undan och klarade snabbt av våra affärer och sedan begav jag mig hemåt så raskt jag kunde.

Barn 2: Kan vi inte gå in nu?

Barn 1: Mor, jag är hungrig!

Kvinnan: Så, så. *Tystar barnen*
Bra min man, men det förklarar inte varför du var sen.

Nils: På vägen genom Kolmården, i höjd med Krokek, stoppades jag, och de jag reste tillsammans med, av hertigarnas följe. Vi blev nogsamt förhörda och fick stanna kvar på gäststugan hos franciskanerbröderna i två dygn, ja de tänker kanske öppna ett kloster där, och har nu ett litet hus som de bor i.

Kvinnan i nästa scen går in på scenen och sätter sig på en bänk.

Kvinnan: Vad ville man er?

Nils: Inte ville man oss något, men det ryktades att de hertigarna dött i fängelsehålan. Om det är sant det vet jag inte, men om det är så så

bådar det inte gått för någon här i landet.

Kvinnan: Min käre man, är det verkligen sant, ja då
bådar det bistra tider. Jag är glad att ha
dig här. Kom så går vi in i stugan så skall
du få dig lite gott öl.

Mannen: Det skall bli gott, kom mina barn!

De går in och barnen följer efter.

SCEN 9 - 1318

*Stegeborg faller ur kungens, eller rättare sagt hans son
Magnus hand. Kungen, Birger, har redan flytt till
Danmark, Magnus avrättas.*

*Ute på "torget" har sedan en tid en kvinna suttit på en
bänk.*

En andra kvinna kommer ilande gråtande från entré B.

Kvinna 1 (Astrid): *Gråtande.* Nu har det hänt, nu har det
hänt.
Hur ska det gå för oss här i Söderköping?

Kvinna 2 (Britt-Inger): *Reser sig ivrigt.* Vad är det som
hänt?

Kvinna 1: Det var Jöns som sa det! Hu, så hemskt!

Kvinna 2: Vad är det som hänt, berätta då för mig!

Kvinna 1: Tänk alla Jönsas bröder, alla tre, på en gång!
Gråter hysteriskt

Kvinna 2: *Tar tag i henne för att försöka få henne att
berätta vidare.* Men kvinna då, berätta då
äntligen vad det är som hänt!

Kvinna 1: Tänk på Erik, Per och så lille Gösta, alla på
en gång. Hur ska det gå?

Kvinna 2: Nej, vad är det som hänt. Lugna dig lite och
berätta då!

Kvinna 1: Tänk Jöns som skulle varit med han också, ja
det är verkligen tur att han var här i
staden, verkligen tur. Men stackars Erik,
Per och lille Gösta, och deras kvinnor.

Kvinna 2: Vad är det för allvarligt som hänt? Se så,
berätta nu och lugna ned dig! *Skakar den
andra kvinnan.*

Kvinna 1: Men vet du inte det, har du inte hört?
Och barnen!

Kvinna 2: Nej, vad då, vad är det?

Kvinna 1: Stegeborg har fallit, kungen har förlorat
Stegeborg och han har tvingats fly till
Danmark.
Gråter igen

Kvinna 2: Jo det har jag hört, men jag förstår inte,
varför gråter du över det. Nu kanske det
äntligen blir ordning och reda i landet.
Vad har det med Jöns och hans bröder att
göra?

Kvinna 1: Men de var ju där. De for häromdagen till
Stegeborg med var sin fora, en med saltat
kött, en med öl och en med honung och
lite annat. De var där, och de kom dit,
men de blev kvar där. De blev kvar där.

Kvinna 2: Vad menar du, blev de kvar, har de dött?

Kvinna 1: Ja, alla tre, alla tre, alla tre blev kvar där. Det
blev ju en hel del bråk och de blev
dödade, av de som stormade slottet.

Kvinna 2: Men de var ju inga krigare, de var ju
hederliga forkarlar, inget annat.

Kvinna 1: Ja, och nu finns de inte mer. Hur ska det gå
för deras kvinnor, och barnen, och hur ska
de gå för oss. Tror du att de kommer till
Söderköping också?

Kvinna 2: Nej, det tror jag inte, men man kan inte vara
för säker. Kom låt oss ila iväg och berätta
för fler vad som hänt. Skynda dig.

De ilar ut åt entré B.

SCEN 10 - ca 1325

Byggnation, kyrkor

*Tre präster sammanstrålar, från entré A, B och D. De
representerar var sin kyrklig institution.*

Birger (Tomas) (*präst vid S:t Drottens kyrka*): Så mina
bröder, ni är ute och spankulerar?

Daniel (Daniel) (*föreståndare för Helgeandshuset*): Jo
precis, än du själv då, broder Birger!

Magnus (Robert) (*föreståndare för Hospitalet*): Ja, har
du verkligen tid att promenera runt så
här i staden, är det inte bråda tider med
byggandet av långhuset på Drottens
kyrka?

Birger: Jo, visst är det bråda tider. Men jag antar att det
även gäller dig broder Daniel. Uppförande
av helgeandshuset är ju bara påbörjat.

Daniel: Förvisso, broder, förvisso. Men allt går sin gilla gång. Det är utan tvekan att jag med tillförsikt kan se hur dess uppförande pågår, allt tack vare den offervilja som visats från stadens innevånare på allehanda sätt. Så sent som häromdagen fick vi del av testamentet efter Valborg, en stor gåva, inte till själva byggnaden, men åt dess fattiga gäster.

Det blir en alldeles utmärkt byggnad som kommer att vara till stor glädje för alla arma människor, ja kanske även för de med krämpor och andra bekymmer, i många år.

Magnus: Även vi, även spetalen, har ihågkommit i nämnda testamente till fromma för våra sjuklingar. Gåvan var inte särdeles stor, men vi är givaren oändligt tacksam, speciellt med tanke på att även dess präster begåvats med del därav.

Hos oss kommer inte medlen att användas för några byggnadsåtgärder utan i första hand för de kostnader som är förenade med efterspanandet av sjuklingarna. En viktig uppgift att få dessa spetälska omhändertagna och isolerade från omvärlden.

Birger: Ja, vi har alla bekymmer var och en för sig. Mina bekymmer är att i tid till vintern få hela långhuset färdigt till Drottens kyrka. Det går inte fort trots att vi anlitat de bästa krafter som finns i trakten. Transporterna från skogen med timmer är svåra, efter det myckna regnandet, kanske att vi blir tvungna att vänta till vintern med de största balkarna. Men, nåja, färdig skall kyrkan bli. Och vacker blir den.

Kanske att ni har tillfälle att följa med mig, jag skulle gärna se att jag finge diskutera några detaljer med er lite närmare?

Magnus: Mycket gärna broder. Låt oss genast gå. Du följer väl oss broder Daniel?

Daniel: Med nöje broder, med nöje.

De går ut via entré A.

SCEN 11 - 1326

Drottning Helvig avlider

En person kommer, via entré D, och sätter upp ett anslag på borgarhuset, planket. Stor text. Folket samlas, kommer in från olika håll.

Karin (Jenny): Vad är det som står på, vad har hänt?

Anna (Britt-Ingrid): Ja, inte vet jag inte. Jag kan inte läsa. Förstår inte varför man skall hålla på med att spika upp så här. Jag kan ju inte läsa.

Karin: Vad är det som hänt. Finns det någon som kan läsa här?

Anna (Britt-Ingrid): Nej, inte jag i alla fall.

Lisken (Elsie): Nej, inte jag heller. Men rådmännen kan ju, och prästerna, och så munkarna i klostret.

Johanna (Eva-Britt): Jag kan läsa lite, men bara lite, så det räcker nog inte.

Lisken: Kanske vi kan be någon av bröderna att läsa vad som står där!

Greta (Carola): Ja, det var en bra idé. Jag söker broder Johannes.

Hon försvinner åt entré D. De övriga står kvar.

Lisken: Det skulle vara roligt att kunna läsa, i alla fall lite.

Johanna: Här står det S och här också, vad många S det står här!

Karin: Läsa, inte ska det vara något för fattigt enkelt folk inte. Nej du håll dig till ditt du.

Anna (Britt-Ingrid): Nej men se, där är ju broder Johannes. Broder Johannes fick Greta tag på er?

En munk, präst, från entré B.

Johannes (Lars): Greta, nej. Vad gäller saken?

Lisken: Vi bad Greta söka upp er så att vi kan få hjälp med att läsa vad som står på meddelandet här.

Johannes: Så, det kan jag väl hjälp er med.

Han läser.

Invånare i Söderköping. Vi har nåtts av budskapet att allas vår moder och tidigare drottning allas vår Helvig med döden avgått. Sorgebudskapet drabbar hennes närmaste

men också hela vårt land.

Helvig ingick äktenskap i herrens år 1275
med Magnus, Birgers son, jarlens son,
vilken nåddes av döden år 1290.

Hon kröntes till landets drottning i
Söderköpings stadskyrka år 1281 och har
sedan dess tjänat sitt land, sin make och
sina söner, vilka alla lämnat det jordiska
före henne.

I landets kyrkor skall sorgemässa hållas
och i Söderköpings stadskyrka skall,
vilket härmed meddelas, en extra
bönestund hållas i morgon kväll vid
solens nedgång.

Han säger.

Ja, så står det, och så är det undertecknat
av borgmästaren och av pastorn i S:t
Laurentii kyrka.

Jag antar att man också, som vanligt,
kommer att sprida budskapet på annat sätt
och att man i vanlig ordning ringer
samman i god tid.

*Några personer för nästa scen kommer in med redskap i
händerna, från entré D.*

Lisken: Drottning Helvig, var det så? Jag tror att min
mors mor berättade om kröningen här i
staden. Men var det inte så att också
kungen kröntes samtidigt?

Johannes: Nej, det var senare då Helvigs son Birger och
hans hustru Märta kröntes. Det har varit
kröning här två gånger. Så var det, det står
skrivet i klostrets diarium om dessa
händelser.

Nej, nu måste jag gå vidare. Gud välsigne
er alla.

Munken går ut via entré A.

SCEN 12 - 1330-talet

Handeln

Två köpmän passerar torget konverserande

Man 1 (Dieter): Jo precis så är det. Det är väl inte dåligt,
eller vad säger du min bror?

Man 2 (Mattias): Du säger att du sålt 3 balar gråverk, en
bal hermelin och så 5 balar bäverskinn till
de tyska köpmännen, var det så?

Man 1: Ja, så var det.

Man 2: Och så skulle de betala hela frakten på skeppet från Söderköping ända till Lübeck och dessutom utskeppningsavgiften och så småningom tullen när frakten kommer fram.

Man 1: Ja, det är ju precis vad jag berättade för dig.

Man 2: Och du fick 100 mark för alltsammans, hälften därav för hermelinet och 10 mark per bal för gråverket och 20 för alla balarna med bäverskinn, var det så?

Man 1: Ja, men det är ju vad jag säger, varför upprepar du allt jag sagt för. Är det något som inte stämmer?

Man 2: Frakten och tullen det vet du ju priset på, eller hur?

Man 1: Det är klart att jag vet det.

Man 2: Så tyskarna betalar för allt 120 mark, eller hur?

Man 1: Ja, ungefär så lär det bli. Men vad är det, du ser så underlig ut?

Man 2: Du vet att de sedan säljer hermelinet till franska hovet kanske, eller till någon av de tyska furstarna, kanske till och med till kejsaren?

Man 1: Ja, det antar jag.

Man 2: Vet du hur mycket de får för en bal hermelinskinn?

Man 1: Nej, men det är klart att de måste ju få vad de Lagt ut och så lite till, kanske så där 75 mark eller möjligen 100 mark för hermelinet!?

Man 2: Ja, det är nog korrekt pris, men inte för en bal, utan för fem skinn.

Man 1: Fem skinn, fem skinn, nej det kan inte vara sant?

Man 2: Jo, det lär vara så, och din bal innehöll väl som vanligt 20 fina skinn, så det blir en liten nått summa på upp emot 400 mark för hermelinskinnen.

Och så har du gråverket. Ekorrskinn är också fint att klä sig med bland furstarna i de tyska städerna.

Ja, inte får de så mycket, men jag skulle tänka mig att allt du sålde säljer de i sin tur för så där fem sex gånger så mycket som du fick, så varför är du så glad för din affär?

Man 1: Är det verkligen sant?, ja jag måste tro dig, men jag är inte missnöjd, jag fick ju mer betalt än jag någonsin tidigare fått, och är de nöjda så kommer de tillbaka och vill köpa mer och då kan jag ju lätt höja priset den gången, eller hur?

Man 2: Ja, men ett sätt vore ju att själv resa iväg och sälja skinnen direkt till furstehusen, vore det inte värt att fundera på, vi skulle ju kunna slå oss samman du och jag, vi har ju tillgång till både det ena och det andra som behövs för att göra goda affärer, båt, jägare, tyska talar vi ju och.....

SCEN 13 - 1335

Träldomen avskaffas

Ett par personer, i slitna kläder, arbetar med lasta av en kärra. En person kommer gående, från entré D, och arbetet stannar av,

Jesper (Karl): Vet ni om det, nu är vi fria att bli herrefolk vi också?

Herbert (Mikael): Ja, jag hörde det, men tror du verkligen att det är sant?

Märta (Katarina): Jo då, jag har hört det också, så är det, vi är inga trälars längre. Vi är fria att göra vad vi vill och leva hur vi vill.

Herbert: Jo, men är vi verkligen fria. Jag har hört de som blivit det, och det har varit precis som förut. Samma jobb, samma gnat, samma slag på ryggen, samma mat. Är vi verkligen fria, hur blir det egentligen?

Märta: Jag har hört det också, men vi kan ju flytta på oss när vi vill och vart vi vill!

Herbert: Jo du, det låter enkelt, men vem tror du vill ha oss, då. Tror du att vi kan få arbeta var som helst, ett par gamla trälars som vi?

Kanske om jag varit bryte att det har varit på annat sätt, och kanske för en fostre, men en helt vanlig ofri, nej det är nog inte så lätt.

Jesper: Ja, men om vi inte får jobb så kan vi väl bryta mark och odla upp, eller börja fiska. På

något sätt skall vi nog kunna klara oss själva.

Märta: Ja, det tror jag också. Du och jag Jesper vi ger oss av så snart vi kan. Jag hörde att det finns gått om plats nere i Kinda. Där kan vi nog svedja och odla upp. Det vet väl du också Jesper?

Jesper: Jo då Märta, det vet jag, men först ska vi vara kvar här till nästa vår, det har vi ju lovat. Men sen kanske vi drar iväg.

Herbert: Ja, jag är inte alls säker på att det går så fort att bli fri, jag tror det tar många år tills vi gamla trälar verkligen, jag menar verkligen, får känna oss helt fria på samma sätt som våra herremännen gör.

Märta: Ja, de är nog inte så fria de heller, som vi tror, de måste ju lyda kungen i allt, så det så.

Herbert: Nej, nu är det bäst att hugga i igen, annars kommer det nog att göra ont på ryggen framåt kvällen, man vet aldrig om herr'n eller bryten ser oss.

De arbetar vidare under tystnad, och drar sig så småningom undan, via entré D.

SCEN 14 - 1344

Kaniken Sune Östensson och kaniken Matthias Ovidi samtalar om sin tid i Söderköping och den senare om sitt möte med Birgitta.

De båda prästerna möts på stadens torg, kommer från entré A resp B.

Sune (Daniel): Nej, ser man på, broder Matthias är i Söderköping. Vad förskaffar oss den äran?

Matthias (Robert): God dag, god dag, broder Sune. Jo jag är här på genomresa, jag har bland annat varit i Tåby mellan Wijka. Men som broder Sune vet så har jag ju även S:t Ilians kyrka och altare här i staden som mitt skötebarn.

Sune: Broder menar som prebende, jo det känner jag väl till. Men som jag hört för en tid sedan så har du käre broder ansökt om att få det förflyttat till domkyrkan i Linköping efter Daniel Laurentii hädangång. Hur blev det med det?

Matthias: Ja, frågan är ännu inte helt avgjord, men det torde nog bli så. Hur står det till här i Söderköping för övrigt?

Sune: Här är det bra. Jag trivs alldeles utmärkt som skolmästare här i stadsskolan, mina bröder är duktiga och disciplerna bedriver sina studier med stor vilja och de når framgångar den ene efter den andre, men, (*drar på det*) nåja, det är bra här.

Matthias: Broder säger men, vad felas det min broder?

Sune: Även jag traktar efter ett annat uppdrag och har anmält mig allvarligt intresserad av tjänstgöring inom domkapitlet. Jag hyser stora förhoppningar på ett sådant viktigt uppdrag.

Matthias: Så, ja, jag hörde talas om detsamma. Jag tror nog att jag skall kunna lägga fram broders önskan inför domkapitlet vid dess nästkommande sammanträde.

Själv har jag även fått en intressant uppgift. Som broder Sune säkerligen känner till så har jag haft glädjen att efter mina studier i Paris få träffa Birgitta Birgersdotter på Ulfvåsa. En märklig och djupt troende kvinna. Hon har syner, uppenbarelser, ja, kontakter med Herren själv och med Jesus Kristus.

Hon får även beskrivningar av hur det förhåller sig i landet och mellan människorna.

Sune: Jo, jag känner till henne. Avled inte hennes man Ulf i Alvastra helt nyligen?

Matthias: Jo så har skett. Och nu har hon långtgående planer på att resa till kurian och framföra ett önskemål om grundandet av en ny orden.

Sune: Så, kommer broder att följa med på resan?

Matthias: Nej, så kommer inte att ske, men jag kommer att med djupt intresse följa hur frågan utvecklas.

En märklig kvinna som sagt och det är märkliga ting hon upplever som jag fått i uppdrag att nedteckna. Och nu ämnar hon grunda en ny klosterorden.

Sune: Kanske att broder Matthias kan berätta mer för mig om detta. Men låt oss gå vidare till min bostad.

Matthias: Så gärna, men först skall jag besöka S:t Ilians kyrka. Vi kanske kan göra sällskap och därefter gå hem till er.

SCEN 15 - 1340-talet**Sjukvården**

Två kvinnor diskuterar krämpor och viker tvätt.

Kvinna 1 (Astrid): Tänka sig att de inte kan hålla sig på sin kant.

Kvinna 2 (Ragnhild): Vilka menar du?

Kvinna 1: De spetälska så klart. I går när jag var ute för att plocka en del bär så kom en av de där gående på vägen. Nej inte ringde hon i någon klocka inte. Usch, jag tycker de ser så hemska ut. De borde stängas in.

Kvinna 2: Jo, det ligger något i vad du säger, men de har det inte lätt stackarna.

På tal om stackare, hörde du att Liskan anbefallts bävergäll mot de inre värkarna.

Kvinna 1: Nej det har jag inte hört, men bävergäll brukar ha god verkan på det mesta. Jag har själv fått det mot sömnlöshet.

Kvinna 2: Ja, men jag själv föredrar rävister när jag har värk, särskilt i ryggen.

Kvinna 1: På tal om räv, jag tror jag måste försöka få tag på lite rävträck och rosenolja och göra ett förband åt min käre man, ja han har lite problem, du förstår säkert med vad?

Kvinna 2: Jo, jag tror att jag förstår, skulle det inte hjälpa så finns det ju annat från räven som kan användas av samma orsak.

Kvinna 1: Låt oss inte tala om det mer, det blir nog bra skall du se. Hur mår du själv, sist vi sågs så hade du ont i båda fötterna?

Kvinna 2: Ja, det var inte så enkelt, men jag tog mig till Sara uppe i Skinberga och hon rådde bot på det hela. Hon hade någon smörja som hon gned in mina fötter med och efter ett par besök så blev det helt bra. Och du själv då?

Kvinna 1: Jo, jag har ett litet problem förstår du, min man, ja du vet det vi talade om nyss, han kan inte, men trots det så är jag, i min ålder, i tillstånd igen, ja du förstår vad jag menar....

Kvinna 2: Oj då, jo jag förstår, vad skall du göra åt det? Det var inte bra. Kom med mig nu så talar vi om det under

vägen.....

SCEN 16 - 1350

Digerdöden

Ut ur huset bäres under tystnad en kista, en kvinna kommer gråtande ut ur huset. Bärarna (Karl och Carl-Gustav) försvinner om hörnet, dvs entré B

En kvinna till kommer springande, från entré B.

Marget (Britt-Ingrid): Spring till skogs, spring och göm er. Folk dör som flugor i Tingstad.

Greta (Elsie): Vad säger du?

Marget: Folk dör i Tingstad och vad man sagt mig så är det lika dant överallt.

Greta: Undan, kom inte hit. Min käre far Jöns har just dött. Frid över hans minne. Han fick pesten, fullt med svarta otäcka bölder överallt, och efter bara två dagar så gick han hädan. Kom inte hit, du vet hur pesten kan drabba dig också.

Marget: Det är pesten. Min syster berättade att i Tingstad så hade på ett par dagar nästan dussinet människor strukit med. Precis, det är som du säger, det är pesten. Fick din far den?

Greta: Ja, det fick han, han fick pesten.

Hans (Mikael) (*springande från entré A*): Har ni hört det, svarta döden har kommit till Mogata, folk dör som flugor.

Marget: I Mogata också, då är det illa. Vad ska vi göra, springa till skogs och gömma oss?

Greta: Ja det tror jag, tror du vi hinner före döden då? Han har ju redan varit här. Tänk på far!

Marget: Vi måste, du vet hur det är när pesten kommer. Han skonar ingen, ung som gammal tar han, man som kvinna tar han. Han lämnar inte mycket över. Svarta döden.

Hans: Jag springer vidare och berättar för alla. (*springer åt entré A*) Svarta döden är här, spring till skogs och göm er. Tag med mat och kläder och spring till skogs. Svarta döden är här.

Han möter lite folk som springer efter honom, dvs de bara kommer in och vänder.

Bärarna kommer åter från entré B

Bärare 1 (Karl): Så, det var gamle Gösta. Nu ska vi hämta Stina i grannhuset också.

Bärare 2 (Carl-Gustav): Dom säger det är pesten, tur att vi inte fått den. Men vi brukar ju klara oss du och jag.

En finare mansperson kommer gående helt klädd i svart från entré A.

Mannen (Lars): God dag, gott folk i Söderköping. Se inte förskräckta ut. Mitt namn är Nils, son till Petter i Kuddby, av familjen som bär två Bielkar på sin vapensköld. Jag skall resa till Risinge och behöver inhandla en del salt innan jag far vidare. Kan ni säga mig var salthandlaren håller till.

Bärare 1: God dag, god dag. (*bugar djupt*).
Salthandlaren, ja han har sin bod vid hamnen, bara en kort väg åt det hållet.
Men, men han är nog inte där!

Mannen: Är han inte där?

Greta: Nej, det är han nog inte. Han är sjuk har jag hört sägas.

Bärare 2: Ja, han är sjuk, så det går nog inte att få något salt av honom.

Mannen: Hm, är han sjuk, men trots det så kan väl han eller någon av hans drängar vara mig behjälplig. Lite salt skall väl gå bra att få fram.

Bärare 1: Jo, det kan tyckas så, men han är sjuk, och hans dräng är sjuk han också.

Mannen: Men vad är det som står på, är båda sjuka? Ni talar så konstigt, vad är det för sjuka?

Marget: Ja, de är sjuka, det är svarta döden!

Mannen: Svarta döden, säger ni svarta döden. Har den kommit hit till Söderköping. Jag får klara mig utan salt. Jag får verkligen klara mig utan salt. Svarta döden?!

Han ilar iväg, entré D, under tiden som han hela tiden mumlar för sig själv.

Svarta döden? Svarta döden!

Bärarna går sin väg.

Greta: Vad han fick bråttom. Han springer nog inte till skogs, men gömmer sig det gör han nog.

Marget: Kom så gör vi oss färdiga, vi måste till skogs.
 Tag med allt du behöver. Varma kläder,
 mat och du, glöm inte den där sköna filten
 som din far tyckte så mycket om, den kan
 vara bra att ha när det biter till och blir
 kallt.

De går ut entré B.

SCEN 17 - 1350-talet

Rådet sammanträder. Återupprättande av allt i staden
 efter svarta döden, tillsättningsärenden

*På scenen har placerats ett bord och några stolar. Ett
 par tre borgare har tagit sittplats, ett par är stående. En
 sitter och skriver protokoll (Ola)*

Hans (Tomas): Så, då är alla samlade. Då kan vi börja.

Johannes (Dieter): Dagens första fråga handlar om att
 vi måste utse fler medlemmar av rådet
 efter de som med döden avgått.

Hans: Det är korrekt, en stor och tung fråga. Många av
 stadens dugliga män har följt dem i
 spåren, vad har vi egentligen att välja
 bland?

Johannes: Därefter har vi en förfrågan från Gottschalk
 Bremer om att få bygga ett magasin vid
 hamnen, och slutligen så har Jönsas Nils
 återigen varit framme och ställt till det för
 sig.

Hans: Bra, men låt oss ta det hela i ordning. Du Greger
 kan börja med att redovisa vilka förslag
 det finns för tillsättning av 4 rådmän, två
 med tysk bakgrund och två med svensk
 bakgrund.

Greger (Daniel): Det är en svår uppgift, men Heinrich
 Waldmann, han som handlar med två
 fartyg på Danzig har visat sig vara en
 ärlig och duglig människa. Likaså har jag
 haft ingående samtal med Jonathan
 Schmidt, han som köper malm från
 Risinge och säljer denna för förädling i
 en av de tyska staterna. Han kan mycket
 väl tänka sig att bli en bland oss.

Hans: Det ser ju bra ut, min käre Greger. Men hur har
 det gått för dig Nils?

Nils (Robert): Jo, då, jag har två mycket dugliga
 representanter för hantverkarna, Jöns,
 timmermannen, och Gösta, logarvaren.
 Båda är duktiga yrkesmän och har stor
 erfarenhet av stadens affärer och har ett

mycket gott rykte bland stadens invånare.

Johannes: Jo, vi känner dem båda, de är mycket dugliga och är duktiga yrkesmän. Men, men är det inte så att de inte fått borgerskap ännu, vi har ju som krav att man först skall ha fått borgerskap och för att få det krävs ju, som du mycket väl vet Nils, att man idkar handel på ett eller annat sätt.

Nils: Jo, jag vet, men jag vet att de tänker börja saluföra sina varor så väl inom som utom landet och dessutom med tanke på svarta döden och alla de som lämnat oss, frid över deras minne, så måste vi tillåta borgerskap, och därmed medlemskap i rådet, utifrån lite andra regler än vad vi tidigare haft.

Hans. Jag, är böjd för att hålla med dig Nils. Jag vet att det är dugliga personer, och de bör få en plats i rådet, men låt oss först för formens skull ge dem borgerskap.

Kan vi allesammans vara överens om att ge Jöns och Gösta borgerskap utan den sedvanliga prövningen?

Alla: Ja

Hans: Kan vi dessutom besluta att utse dem och Heinrich och Jonathan till medlemmar i stadens råd för det kommande året?

Alla. Ja

Hans: Låt oss nu gå över till magasinsfrågan. Har jag förstått rätt så önskar Gottschalk uppföra ett magasin på den tomma tomten vid hamnen?

Johannes: Ja, så är det.

Hans: Vi är väl alla väl införstådda med hur viktigt det är för staden att här idkas handel, allt för att staden skall kunna återhämta sig och behålla sin position som landets näst största handelsstad, och den viktigaste i den här delen av landet. Jag utgår ifrån också att vi är medvetna om hur viktigt det är, för stadens alla invånare, och för de av oss som själva bedriver handelsverksamhet, och för den skull även hantverk, att kontakterna med övriga världen består.

Jag utgår från att vi alla ställer oss bakom min frände Gottschalks planer och tillåter uppförandet av magasinet. Kan vi göra så?

Alla: Ja, självklart, självklart.

Hans: Vad var det för en ytterligare fråga vi skulle behandla.

Johannes: Jo det är Nils, Jönsas son, som återigen visat intresse, och det otillåtet och obesvarat, för Pers dotter Liskan. Ja det har gått så långt att han ständigt följer henne i hasorna, tafsar på henne, och kastar ord efter henne.

Hans: Dömdes han inte förra året till stocken för detta?

Johannes: Jo så är det.

Hans: Nå, så kan det inte få fortsätta, tafsar sa du, käre broder. Så det får det vara slut med, vi hugger av honom två av fingarna, så blir det nog slut med tafsandet. Det är troligen helt enligt lagboken. Kan vi göra så?

Alla: Ja, det blir bra.

Hans: Så, var det fler ärenden i dag.

Johannes: Nej, då var det klart.

Hans: Så då tar vi fram stadens sigill och befäster med det och våra namn vårt beslut. *(Han får sigillet, och alla skriver under)*
Då behagar rådet åtskiljas, och som traditionen bjuder så samlas vi alle sammans hos Berta för att tillsammans avnjuta hennes goda öl. Kom så går vi.

Alla reser sig och går ut via entré A.

SCEN 18 - 1352-1367

Stadslagen och andra lagar

Historikern (Ola): Söderköpings rådmän under den här tiden var, som i flera andra samtida städer, 12 till antalet. Här var 6 stycken av svenskt ursprung och 6 av tyskt ursprung.

De styrde för stadens framtid, men hade även ansvar för rättsväsendet.

Redan i slutet av 1200-talet eller början av 1300-talet hade Söderköpings stad en egen lag nedtecknad, som en av tre svenska städer. Dessförinnan var det sannolikt muntligt återgivna lagar från lagman till lagman som användes.

Kunskapen om lagen var säkerligen hos delar av rådet stor, medan andra, precis

som idag, hade begränsade kunskaper därom.

SCEN 19 - 1359

Riksdagens efterdyningar med Magnus Eriksson.

Kung Magnus Eriksson har under slutet av föregående scen tagit plats och sitter vid en pulpet och skriver med en fjäderpenna. Han talar högt för sig själv.

Magnus (Mattias): Ja, nu är det över. Min son, kung Erik är död.

Stormännen, som gjorde honom till kung, har nu åter mig att ta sin tillit till. Det gick ju som jag trodde, beklagligt att det gick ut över min avgudade son.

Bra att det gick att komma överens med riksråden i Tälje om att en gång för alla kalla till riksmöte och därvid ordna upp landets styrelse. Nu har vi haft mötet och nu gäller det bara att upplysa alla om vad som gäller.

Få se nu hur jag skall skriva.

Så här kan jag börja: ”Ledamöter av det kungliga rådet”, ja, det blir en bra början, men sedan.....

Ja det där bråket med Valdemar av Danmark, det var inte så bra, men just nu så ser allt ut att peka åt rätt håll. Nåja, det var bra att riksmötet kom till stånd.

Nu fortsätter jag: så här ”Jag har dagtingat och överenskommit med biskopar, riddare och välborna män inom och utom rådet och särskilt med alla män i Sverige, Skåne, båda Halland, Blekinge och Lister”, ja Lister får jag inte glömma.

Det blir bra, men så till villkoren vi var överens om: ”Hertig Bengt får ej vistas inom riksområdet”, nej honom kan vi inte förlika oss med, men i övrigt ”all av denne anstiftad osämja anses bilagd”, ja, så var det jag sa.

All osämja är bilagd, det känns bra, undrar bara hur det verkligen blir?

Ja, och så skulle vi reglera egen-
domsförlusterna, bäst att jag skriver något om det också ”egendomsförluster skall rättsligen regleras”, det blir bra med rättsligen, verkligen bra.

Fantastiskt att allmogen kom precis som

jag kallat dem, fyra man från varje lagsaga, män från köpstäderna, och alla andra. Nu är Sverige verkligen enat, för deras skull, för landets skull och så för min skull.

Ja så återstår bara att underteckna brevet sätta ditt mitt sigill: "Söderköping", ja där är jag, "den adertonde november i nådens år 1359".

Nej, nu stundar andra tider. Ja, du kära Blanka, min hustru, om du vore här med mig.

Om du också fick känna stundens glädje och fröjd. Men snart ses vi min hulda maka.

SCEN 20 - 1363

Albrekt anfaller

En man kommer springande mot folket

Mannen, Mikael: Tag skydd, tag skydd. Tyskarna närmar sig. Tag skydd.

Katarina: Vad står på, tyskarna?

Mikael: Ja, de har tågat häråt och de står inte långt utanför Söderköping.

Carl Gustav: Men, de våra, var är de då?

Mikael: De har försökt hålla stånd, men nu tvingas de fly, med tyskarna efter sig i hasorna.

Eva-Britt: Vart tar de våra vägen? Kommer de häråt?

Katarina: De våra, kan vi lita på dem?

Mikael: Nej, det verkar inte som de kommer, men gör de det så vet man inte heller vad de tar sig före.

Eva-Britt: Hur menar du?

Mikael: Jo, jag har nog sett att de inte är så noga när de far fram, de skyr inga medel de heller, och frågar inte alltid efter vad som är deras eller inte deras.

Carola: Ja, jag har hört att de farit hårt fram med gårdar och byar, att de har rövat och skövlut.

Eva-Britt: Men det är ju hemskt, inte kan man göra så inte?

Mikael: Jo då, de har så dåligt med mat och utrustning,

så om de förser sig på återtåget så är det ingen som vet att det är de som varit framme, det kan ju lika gärna vara de andra.

Katarina: Jag har hört att de till och med i bland fått order om att sätta brand på hela byar för att det inte skall finnas något kvar åt de andra.

Britt Ingrid: Ja, inte vill vi att tyskarna skall komma hit och skövla inte. Och inte de våra heller.

Men du sa att det var tyskarna som stod nära staden?

Mikael: Ja, så är det.

Eva-Britt: Vi måste förhindra att de roffar åt sig våra ägodelar.

Katarina: Ja, tyskarna är grymma!

Jenny: Skynda på och samla upp allt av värde och fyll kärran och drag snabbt upp i berget. Skynda på.

Britt-Ingrid: Men all maten kan vi inte ta med oss, och vad ska vi göra med säden vi samlat i ladorna?

Katarina: Vi kastar i ån vad vi hinner, resten tänder vi på.

Eva-Britt: Inte kan vi kasta maten?!

Katarina: Nej, inte maten, nej.

Mikael: Kom låt oss ila i väg, låt oss rädda vad som räddas kan.

Jenny: Gud bevar oss för tyskarna!

Carl Gustav: De våra är inte goda att tas med de heller!

De skyndar bort.

SCEN 21 - ca 1364

Handeln med tyskarna har återupptagits.

Krämaren Hans (Daniel): *Öppnar sin lucka och lägger fram varor.*
Kom hit gott folk, kom hit. Nya fina tyger just inkomna från Lübeck.

Karin (Ragnhild): *Som gått på "torget" rycker till och vänder sig gående mot krämareboden.*
Vad säger du Hans krämare, har du fått nya tyger?

Hans: Ja, precis, i går under eftermiddagen kom den första skeppslasten med varor hit till Söderköping sedan Larsmäss den 10:e augusti förra året.

Karin: Ja du Hans, det har varit svårt för oss alla, och det är klart att vi kvinnor saknat mycket av livets nödtröft, men även tyger till allehanda ting.

Under tiden står ett par kvinnor och barn en bit bort samtalande

Kvinna 1 (Astrid): Ja, du, mat för dagen det har jag nog, men det är bara rovor och rovor!

Kvinna 2 (Britt-Inger): Ja det är likadant hos mig. Tänk om jag någon gång kunde få en liten köttbit!

Kvinna 3 (Jennifer): Ja det skulle smaka.

Kvinna 1: Ja, och tänk om man kunde få doppa köttbiten i lite fett.

Kvinna 2: Ja, och så en god brödbit till. Det skulle verkligen smaka, men så blir det nog inte.

Kvinna 3: Oh, jag blir så hungrig.

Barn 1 (Rikard): Mor, kom så går vi hem till oss!

Kvinna 2: Lugn, snart mitt barn!

Karin: *Hon ser Maria på torget och ropar till henne.*
Maria. Kom hit får du se, Hans krämäre har fått nya tyger, skynda dig.

Maria (Britt-Louise): *Skyndar framåt.* Vad säger du Karin, nya tyger.
Oh vad fina de är! Men de är väl dyra kan jag förstå?

Karin: Nej, det tror jag inte. Hör du Hans, inte är väl dina tyger dyrare än förr?

Hans: Ja, inte precis, Men ni vet båda att det varit helt omöjligt att frakta varor hit under ganska lång tid, handeln med de tyska städerna har varit helt stängd, och nu när det åter är möjligt så har fraktkostnaderna ökat och sedan har ju tullarna höjts, nej inte är tygerna dyrare, inte med tanke på att kostnaderna ökat.

Karin: Men det måste väl betyda att det jag får betala mer än förr, eller hur?

Hans. Jo, så kan det tyckas, men billigare tyger än här av mig, kan ni inte få tag på! Och titta på det här, känn på det, är det inte ett helt fantastiskt kläde, så säg?

Maria: Men se där borta kommer min man Lars gående, bäst jag ilar vidare, så att han inte ser mig här.

Men, det kanske dröjer tills han ser mig, jag kan ju inte slita mig från de här nya tygerna.

De är ju inte så dyra, men min man Lars, han låter mig nog inte få handla. Nej nu måste jag gå.

Kvinna 3: *Ser Maria vid ståndet.* Ja det är få förunnat att leva på hennes sätt.

Kvinna 2: Ja, för visso, men är hon och hennes man verkligen riktigt ärliga människor. Sägs det inte att hennes man försnillat penningar?

Kvinna 1: Jo, ryktet säger det. Kom nu barn så går vi hem till oss.

Barn 2 (Jesper): Ja, mor, det har jag längtat efter.

Kvinna 3: Ja, dåligt med mat har vi, men vi är i alla fall hederliga och ärliga och det kan man leva gott på.

Kvinna 1: Det har du så rätt i. Följ med ni också så ska jag berätta något jag hört för er.

Kvinna 2: Vad då , vad har du hört?

Lars (Tomas): *Närmar sig ståndet.* Nej, men se Hans, vad bra!
Jag hörde just att du fått in en skeppslast i går eftermiddag. Jag hoppas verkligen att du fick en hel del humle. Du vet vad jag tycker om ölet bryggt på inhemsk humle och att det bryggt på tysk humle är att föredra.

Hans: Jo då, min vän. Vi fick en hel del humle och den är redan hämtad av bryggaren. Så det dröjer nog inte förrän du får dricka öl bryggt på tysk humle igen.

Lars: Och du, de där skinnen du tog med för att sälja för min räkning, hur blev det med dem?

Hans: Alldeles utmärkt min vän. Kom käre Lars så går vi in i boden och går igenom våra affärer.

Lars: Bra så, förresten har du sett till min hustru, du vet att jag inte är förtjust i att hon springer och handlar tyger av dig.

Hans: Nej, du Lars, henne har jag inte sett, kom nu så går vi in.

SCEN 22 - 1374

Den heliga Birgittas lik anländer till staden 1374.

Historikern (Ola) tar till orda. När han berättar illustreras berättelsen av personer: Standarbärare (Carl), präst (Karl), kistbärare (Carl Gustav och Mikael), invånare i staden, som under tystnad gestaltar delar av det lästa.

Historikern: En dag lade en stor båt till inne i hamnen vid Rådhuset. På åstranden red ryttare fram utefter båtens färd upp till hamnen, de var klädda i svarta rustningar, bar lansar med sorgebanér, ja, man såg på dem att de följde en högt uppsatt person till den sista vilan. I hamnen blev det helt tyst och stilla, ingen talade, inget stöj och glam hördes.

När båten lagt till lades en landgång ut och några män steg i land bärande på en kista.

Människorna ställde sig på rader och kistan bars fram emellan dem, man föll på knä, man gjorde korstecken och bad.

I täten av sorgetåget gick en av stadens präster och man banade sin väg genom folkmassan.

Man bar kistan till stadskyrkan, till S:t Laurentii kyrka, där den fick stå några dagar tills den bars vidare till Vadstena.

I kistan låg kvarlevorna efter Birgitta Birgersdotter, som dött i den heliga staden Rom, där hon för alla sina uppenbarelser, sina profetior och sin djupa religiositet mycket uppskattades, inte enbart av den helige fadern, påven, utan även av alla i hans omgivning. Ej långt efter sin död kom hon att bli helgonförklarad och benämnd den heliga Birgitta.

Hennes ben kom till sin slutliga vila i Vadstena i den kyrka och den klosterordens vård som hon där grundat.

SCEN 23 - 1380/81

Bo Jonsson Grip spankulerar runt och oroar sig över vad som hänt vid branden i Söderköping.

Bo (Lars): Tänk vad passande, en gård benämnd
Bosgård, av gammal hävd en kunglig
gård, nu i min ägo, nu har den blivit Bo:s
gård!

Undrar dock hur det gått med den? Hela
Söderköping har brunnit ned och med den
också S:t Drottens kyrka, inne i staden!
En fin och ärevördig kyrka.

Men det är klart, mitt Bosgård ligger ju
bredvid S:t Lars kyrka, och så vida jag
hört har den inte drabbas av elden!

Jag undrar dock! Det kan inte bli så enkelt
för stadens innevånare hädan efter.

Och hur ska det gå med mina pengar, de
som de skall betala till mig.

Nåja, det brukar lösa sig på något sätt. Jag
har ju gott om tillgångar på annat håll.
Det är ju inte långt till Bjärkaholm vid
Säby i Vist, mitt slott på holmen vid
Näsby, som jag valt att kalla Gripsholm,
slottet vid strömmen från Motala strax
norr om Söderköping, Ringstaholm, och
så hela Stegeborg, Nyköping och

Vilka är det mer, nå jag vet, men ibland är
det bäst att se i räkenskaperna så att jag
inte glömmer något.

Nej, skulle det bli problem med Söder-
köping och Bosgård, så går det för den
skull ingen nöd på mig, men ändå....
Kanske att de i staden behöver min hjälp?

Det kan ju vara bra att se om sitt hus, man
vet aldrig vad framtiden har i sitt sköte?
Och så måste välän min son Knut få ett
gott arv efter mig. Han är inte så gammal,
blott 10 år och tiden är inte inne, men det
är en av de få saker vi vet, att den
kommer och kanske när man minst anar
det.

Det oroar mig dock, detta med staden
Söderköping.

Jag vet, jag reser dit, och jag tar med mig
Knut. Han kan behöva komma bort från
magister Petrus en tid och få se lite av sitt
kommande arv.

*Han ropar Knut, Knut, kom hit till din
far!*

Knut kommer följd av sin lärare magister

Petrus.

Knut (John): Far ropade. På vilket sätt kan jag glädja er, far?

Bo: Nu skall du med hjälp av magister Petrus göra dig klar för en liten resa. Vi reser tidigt i morgon och kommer att vara borta några dagar. Se till att få med dig allt du kan behöva för en lång ritt, kläder och annat.

Knut: Gärna far, vart skall vi resa?

Bo: Lugn min son, det får du tids nog veta. Tidigt i morgon ger vi oss av. Gå nu, och Petrus var min son behjälplig.

Petrus (Ola): Ja, som vanligt min ädle herre. Är det något mer jag skall uträtta?

Bo: Så, nej nu måste även jag få allt klart för morgondagens resa. *Han går sin väg., vänder sig om.*

Jo, Petrus, du följer med själv så klart.

Petrus: Genast herr Bo, genast, jag skall ordna allt.

SCEN 24 - 1389

Drottning Margareta blir Sveriges alla vår moder.

En härold meddelar stadens invånare vad som hänt.

Härolden (Ola): Söderköpingsbor, hör upp!

Denna dag har en överenskommelse i staden ingåtts mellan ledande personer i vårt Sverige och mellan kung Valdemars dotter drottning Margareta. En överenskommelse till glädje och båtнад för alla landets innevånare. Som ni alla vet har kung Albrekt tillfångatagits och freden står helt nära.

Folket: *Nickar*

Härolden: Med drottning Margareta, allas vår moder, kommer vårt land att gå en trygg och säker framtid till mötes. En framtid med vänskap till vårt broderland Danmark, och med dem Norge.

Röst 1 (Katarina): Broderskap med de danske, pyttisan!

Röst 2 (Britt Ingrid): Danskarna kan man inte lita på!

Härolden: En framtid i vilken alla länderna är förenande och tillsammans värnar om dess invånarens välfärd.

Röst 3 (Carola): Värna om framtiden, vi får välan se!

Härolden: Vår moder Margareta har givit hela 10.000 mark till kyrkor och kloster för själamässor för sig.....

Röst 4 (Mikael): Till kyrkan, jo, men vad får vi av det?

Härolden: men även för andra, för att hela vad de lidit av örlig och omildom mannom.

Härolden: För att möjliggöra detta har delar av kronans egendom pantsatts.

Dessutom har hon tillskrivit påven om att påskynda kanoniseringen av allas vår Birgitta, den heliga.

Folket: *Clappar händerna.*

Röst 1 m fl: Bra. Bra. Bra.

Röst 2: Det var på tiden!

Härolden: Allas vår moder har lovat att kyrkan, klerker och ridderskap i framtiden får njuta sin gamla frihet

Röst 3: Såja, nu har hon fått vad hon vill, men jag undrar jag om det inte är mer i detta?

Härolden:att även köpmän och bönder må njuta och leva efter vårt rikets lag och rätt och att landets land skall anförtros svenska infödda män.

Dessa röster om möjligt samtidigt!

Röst 4: Och vilka är det då? Vem är det som är svensk, det skulle jag bra gärna vilja veta?

Röst 3: Är det någon här som kan kalla sig svensk, så säg? Var inte din farfar tysk, Helmer?

Härolden: Drottningen har tillika lovat att kronan i framtiden ej skall komma i utländska händer och att lagmän och härads-hövdingar skall väljas efter landslagens föreskrifter.

Röst 2: Jo, det ser ju bra ut, men inte kan det vara allt inte?

Härolden: För att råda bot på landets bristande tillgångar skall en mark penningar av varje bonde, såväl skatte- som frälsebonde betalas till kronan.

Röst 2: Se vad var det jag sa!

Härolden: Såväl drottningen som alla rikets styrande är eniga i allt och alla är överens om att landet nu går en ny och ljus framtid till mötes.

Låt oss därför tillsammans, nu när drottningen och hennes följe kommer, hylla henne och uttrycka vår trohet till henne och till vårt land.

In tågar drottning Margareta med följe.

Folket: *Hurrar, men ser samtidigt på varandra med viss tvekan i ansiktet och med huvudskakningar, men de hurrar. Följet passerar.*

SCEN 25 - 1394

Stockholmarna anfaller

En man kommer springande mot folket

Mannen, Mikael: Tag skydd, tag skydd. Stockholmarna närmar sig. Tag skydd.

Katarina: Vad står på, Stockholmarna?

Mikael: Ja, de har tågat häråt och de står inte långt utanför Söderköping.

Carl Gustav: Men, de våra, var är de då?

Mikael: De har försökt hålla stånd, men nu tvingas de fly, med Stockholmarna efter sig i hasorna.

Eva-Britt: Vart tar de våra vägen? Kommer de häråt?

Katarina: De våra, kan vi lita på dem?

Mikael: Nej, det verkar inte som de kommer, men gör de det så vet man inte heller vad de tar sig före.

Eva-Britt: Hur menar du?

Mikael: Jo, jag har nog sett att de inte är så noga när de far fram, de skyr inga medel de heller, och frågar inte alltid efter vad som är deras eller inte deras.

Carola: Ja, jag har hört att de farit hårt fram med gårdar och byar, att de har rövat och skövlut.

Eva-Britt: Men det är ju hemskt, inte kan man göra så inte?

Mikael: Jo då, de har så dåligt med mat och utrustning,

så om de förser sig på återtåget så är det ingen som vet att det är de som varit framme, det kan ju lika gärna vara de andra.

Katarina: Jag har hört att de till och med i bland fått order om att sätta brand på hela byar för att det inte skall finnas något kvar åt de andra.

Britt Ingrid: Ja, inte vill vi att Stockholmare skall komma hit och skövla inte. Och inte de våra heller.
Men du sa att det var Stockholmare som stod nära staden?

Mikael: Ja, så är det.

Eva-Britt: Vi måste förhindra att de roffar åt sig våra ägodelar.

Katarina: Ja, Stockholmare är grymma!

Jenny: Skynda på och samla upp allt av värde och fyll kärran och drag snabbt upp i berget.
Skynda på.

Britt-Ingrid: Men all maten kan vi inte ta med oss, och vad ska vi göra med säden vi samlat i ladorna?

Katarina: Vi kastar i ån vad vi hinner, resten tänder vi på.

Eva-Britt: Inte kan vi kasta maten?!

Katarina: Nej, inte maten, nej.

Mikael: Kom låt oss ila i väg, låt oss rädda vad som räddas kan.

Jenny: Gud bevare oss för Stockholmare!

Carl Gustav: De våra är inte goda att tas med de heller!

De skyndar bort.

SCEN 26 - 1397

Kalmarunionen

En gästande hantverkare från Kalmar pratar högt för sig själv.

Hantverkaren (Robert): *(Kommer gående bärande på en säck med okänt innehåll, troligen varor han tillverkat)*

Undrar om jag tors träffa mäster Björn, nu är han väl rasande. Han som talade så väl om drottning Margareta. Hon som blev regent över Sverige här i Söderköping för

snart 10 år sedan.

Jo, nog blev hon det alltid, men det är först nu i Kalmar som hon tagit den verkliga makten över landet. Tänk Björn han menade att då i Söderköping så blev Sverige med Finland och Danmark och Norge ett land, ett land med en drottning.

Jo, på sätt och vis, men det är först nu som man verkligen slagits samman. Det är klart att vi lite till mans har talat om mötet i Söderköping och tyckt att hela staden sträckt på sig och nog har Björn skrutit om det när vi mötts.

Men nu skall han få höra, nu är det en verklig sammanslagning och den kommer att bära namn av min stad, av Kalmar, för det var där beslutet genomdrevs.

Men Björn kan ju vara rasande, för att nu glömmer väl alla mötet i Söderköping, nu är risken stor att Kalmar kommer att bli i rang och värdighet en stad före Söderköping. Och det är klart min stad ligger ju bra till, mycket närmare det danska riket, utefter den stora farleden från kung Valdemars tid upp mot Stockholm och mot Finland.

Ja, han får bli rasande, men jag skall ge tillbaka. Han är ju ändå rätt bra att ha att göra med mästern Björn, och det kan bli ett uppiggande samtal.

SCEN 27 - 1400

Historikerna träder in och undan för undan alla medverkande i sina senaste kostymer.

Historikern (Ola): Händelser upprepar sig, den ena i stort den andra lik, ena gången kommer fienden i form av tyskar eller danskar och den andra gången i form av stockholmare, en tredje gång som en farsot, ja tiden går men människornas lidande består.

Söderköping var under 1300-talet mitt uppe i sin storhetstid. Antalet invånare, hämtade sig efter digerdöden, precis som i landet i övrigt, och invånarna i Söderköping kom att vid övergången till det nya århundradet hysa förhoppningar om en trygg och lugn framtid, med fortsatta inslag av händelser rörande den svenska och internationella verksamheten.

Framtiden för staden såg ljus ut.

En kvinna kommer springande och ropar.

Kvinnan (Astrid): Kom, skynda på, vattnet stiger i ån!

Historikern: Ja, det blev visst inte så lugnt som man kunde tro.

Kvinnan: Skynda på, vi måste förhindra en översvämning.

Alla skådespelarna springer raskt sin väg, åt alla håll.

Historikern: Ja så lugnt blev det inte. År 1400 svämmades staden över, men hur det gick med det och därefter, det är en annan historia och den får berättas en annan gång.

Skådespelarna kommer åter in på scenen, hand i hand.